

Työvoiman saatavuus metsätaloudessa

Tiivistelmä

Tammikuu-2005

All rights reserved. No part of this report may be reproduced in any form or by any means without permission in writing from Jaakko Pöyry Consulting.

Tavoitteet ja menetelmät

Työvoiman saatavuutta tarkasteltiin laatimalla vaihtoehtoisia ennusteita / skenaarioita työvoiman kysynnästä ja tarjonnasta.

Selvityksen tavoitteena oli arvioida metsätalouden työvoiman pitkän aikavälin saatavuutta tarkastelemalla metsätalouden työvoiman kysynnän ja tarjonnan kehitystä vuoteen 2020 asti. Työvoiman kysyntää tarkasteltiin metsänhoitotöissä, puun korjuussa, metsäenergian korjuussa ja haketuksessa sekä puutavaran autokuljetuksessa. Työvoiman tarjontaennusteet laadittiin metsureille, metsäkonekuljettajille, metsäkoneyrittäjille ja puutavara-autonkuljettajille.

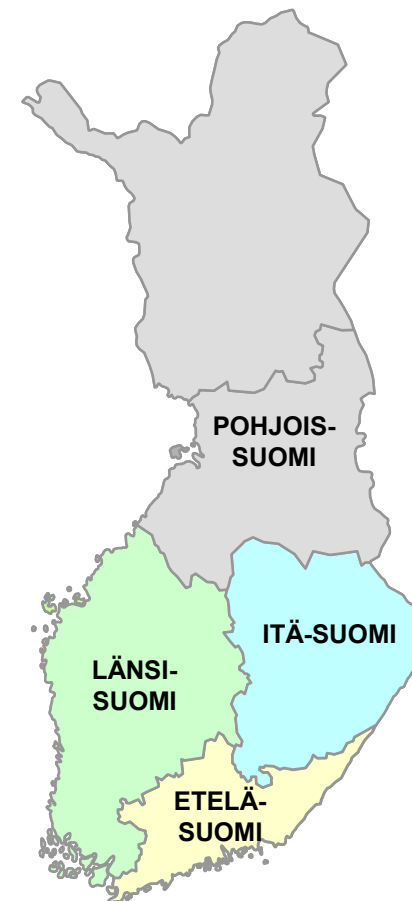
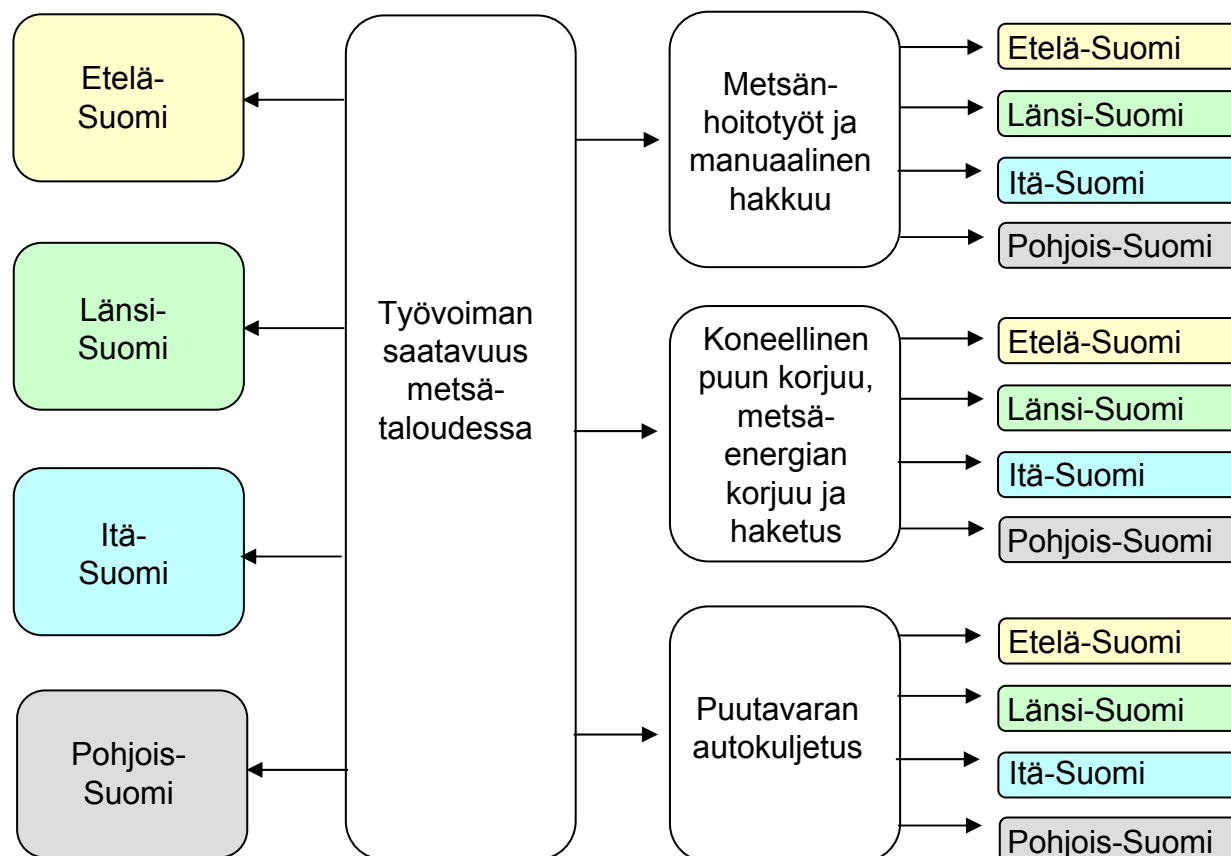
Työvoiman kysyntäskenaariot (8 kpl) laadittiin arvioimalla hakkuumääriin vaikuttavia tekijöitä ja siten hakkuumäärien kehitystä tarkasteluajanjaksolla. Hakkuumääristä johdettiin työmäärien kehitys metsänhoidossa sekä puutavaran lähi- ja autokuljetuksessa. Yhdistämällä työmäärien kehitys työn tuottavuuteen laskettiin työvoiman kysyntä eri työlajeissa. Kysyntäskenaariot laadittiin seuraavien vaihtoehtoisten ennusteiden perusteella:

- ➡ Vakaa sahatavaran tuotanto vs. laskeva sahatavaran tuotanto
- ➡ Perinteisten metsänhoitomenetelmien harjoittaminen vs. uusien metsänhoitomenetelmien harjoittaminen
- ➡ Voimakas työn tuottavuuden kasvu vs. alhainen työn tuottavuuden kasvu

Työvoiman tarjonnasta laadittiin kolme vaihtoehtoista ennustetta. Selitysmalliin perustuvassa ennusteessa tarkasteltiin metsureiden, metsäkonekuljettajien ja metsäkoneyrittäjien työvoiman tarjonnan alueittaista kehitystä. Väestökehitykseen perustuvassa ennusteessa tarkasteltiin edellä mainittujen ammattiryhmien lisäksi myös puutavara-autonkuljettajien työvoiman tarjonnan alueittaista kehitystä. Kolmas vertaileva ennuste perustuu työvoiman ammattikohtaisiin ikäluokkajakaumiin sekä oletuksiin alalle tulevien ja alalta poistuvien määrästä. Tällä ”vyörytysmenetelmällä” laadittiin koko maata koskevat ennusteet metsureiden sekä koneellisen puunkorjuun työvoiman tarjonnasta.

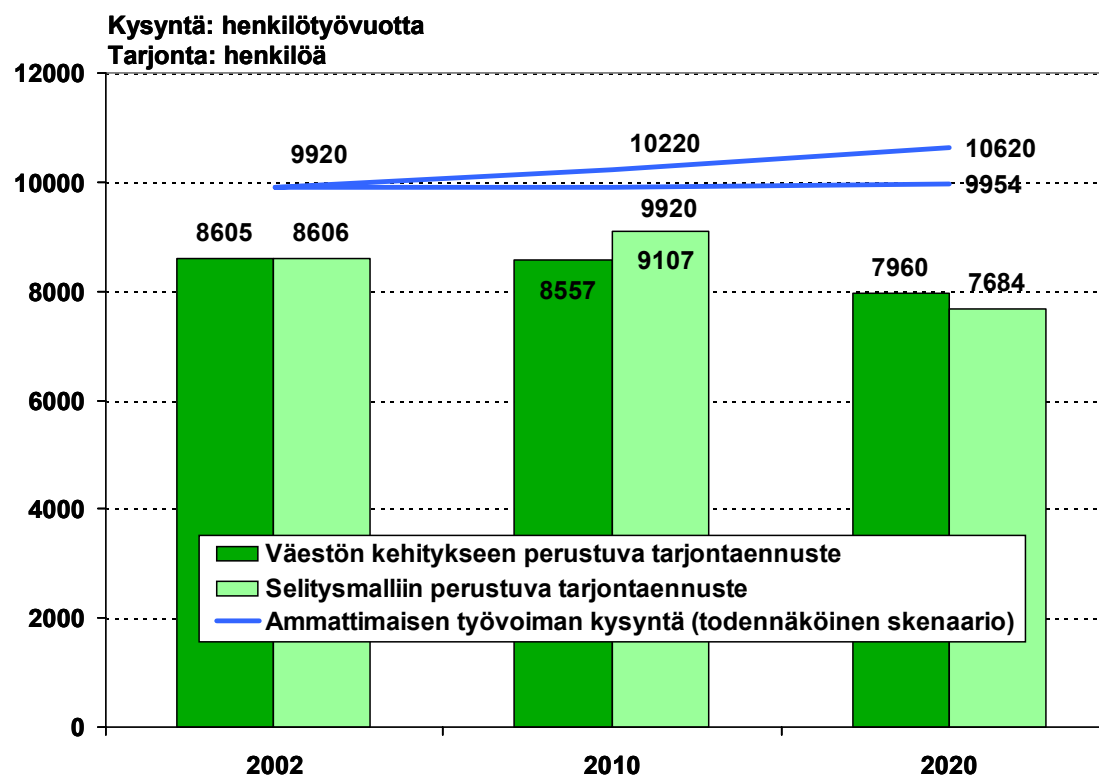
Selvityksen rakenne

Työvoiman saatavuutta arvioitiin työlajeittain ja alueittain.

Työvoiman saatavuus metsätaloudessa – Koko maa

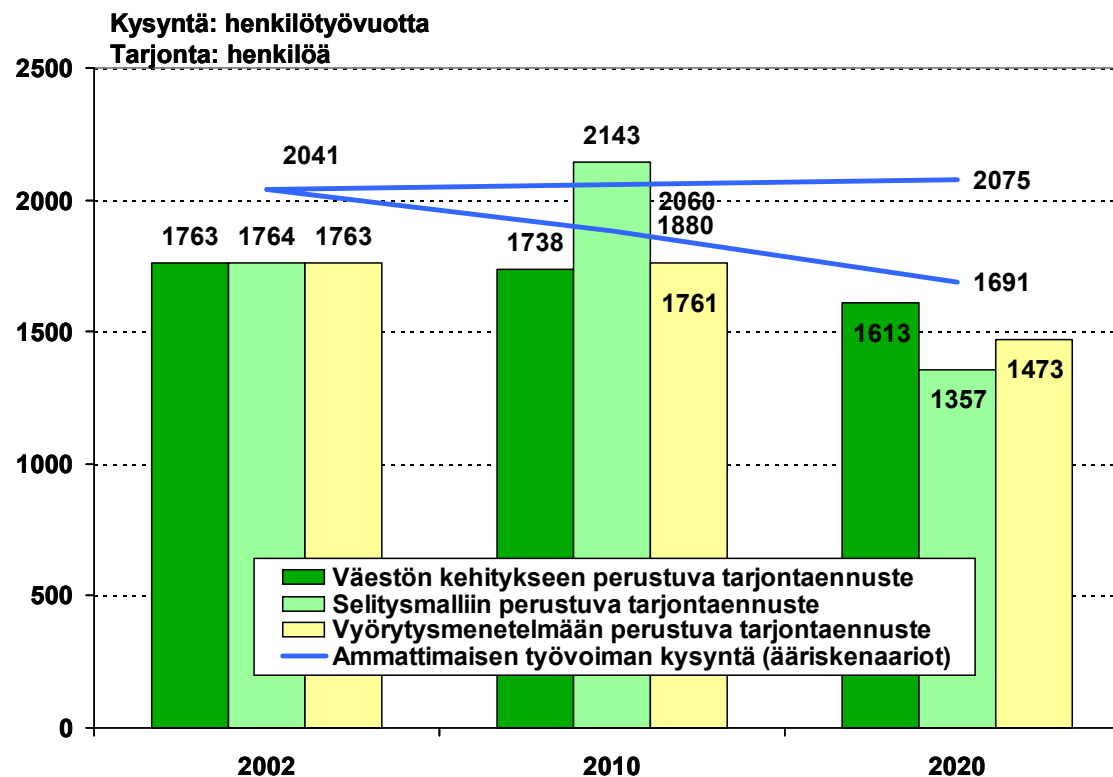
Työvoiman saatavuus metsätaloudessa heikkenee vuoteen 2020 mennessä noin 700–1600 henkilöllä. Työvoiman saatavuuden heikkeneminen painottuu ajanjaksoon 2010–2020.

Työvoiman kysyntä sisältää metsänhoitotyöt, manuaalisen hakkuun, koneellisen puunkorjuun (ml. metsäenergian korjuu ja haketus) ja puutavaran autokuljetuksen. Työvoiman tarjonta sisältää kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsurit ja metsäkonekuljettajat sekä metsäkoneyrittäjät ja kaikki puutavaran autokuljetuksen työlliset.

Työvoiman saatavuus metsänhoitotöissä ja manuaalisessa hakkuussa – Koko maa

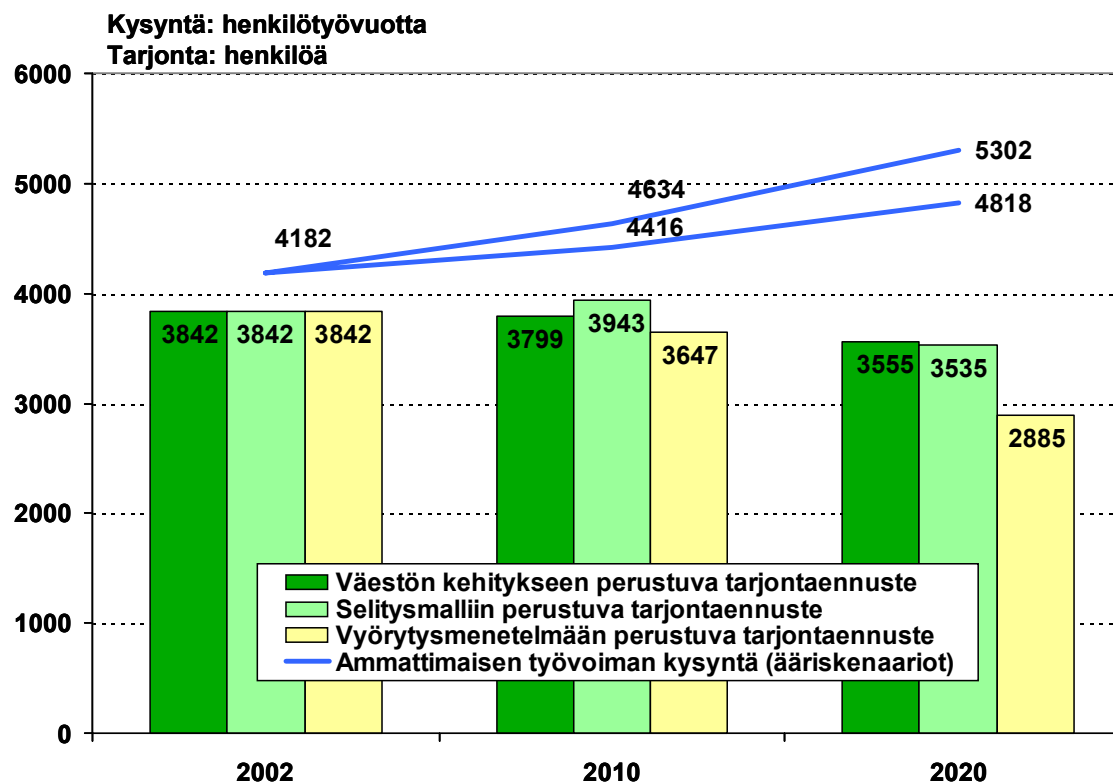
Työvoiman saatavuus metsänhoitotöissä ja manuaalisessa hakkuussa vaihtelee huomattavasti skenaariosta riippuen, mutta parhaillaan se pysyy nykytasolla.

Työvoiman kysyntä sisältää metsänhoitotyöt ja manuaalisen hakkuun. Työvoiman tarjonta sisältää kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsurit.

Työvoiman saatavuus koneellisessa puun korjuussa – Koko maa

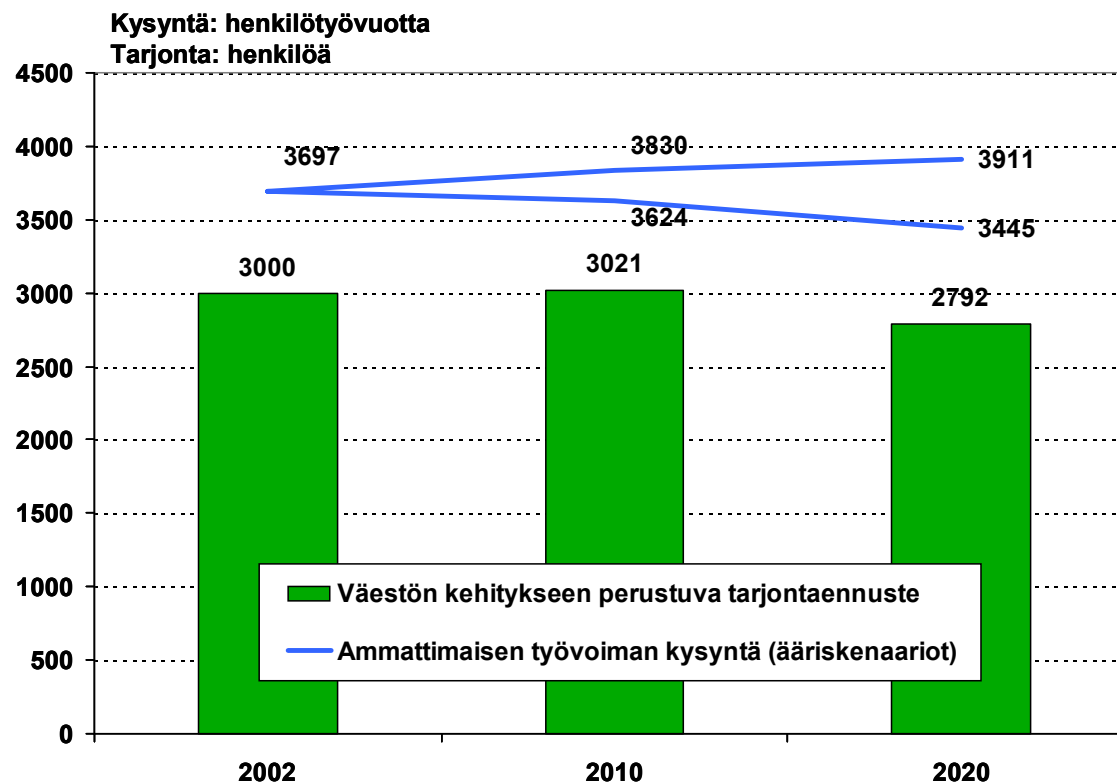
Työvoiman saatavuus heikkenee eniten koneellisessa puunkorjuussa (ml. metsähakkeen korjuu ja haketus).

Työvoiman kysyntä sisältää koneellisen puunkorjuun (ml. metsäenergian korjuu ja haketus). Työvoiman tarjonta sisältää metsäkoneyrittäjät sekä kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsäkonekuljettajat.

Työvoiman saatavuus puutavaran autokuljetuksessa – Koko maa

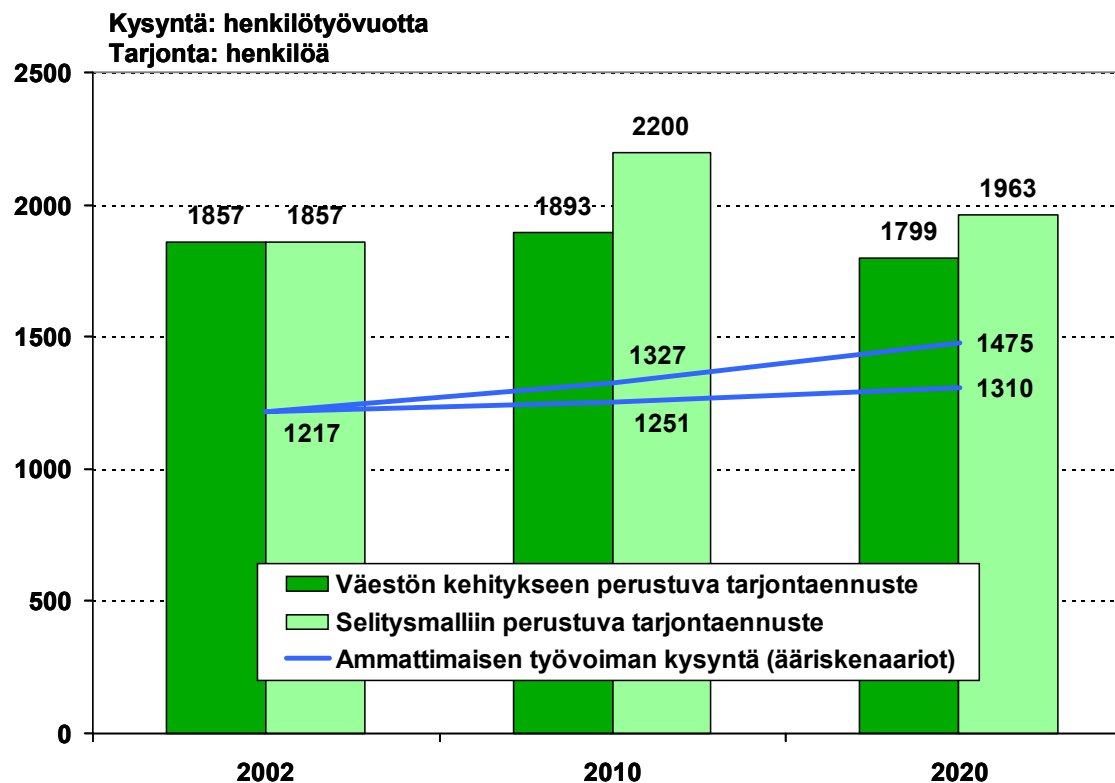
Työvoiman saatavuus heikkenee myös puutavaran autokuljetuksessa erityisesti, jos metsähakkeen autokuljetus lisääntyy (oheinen ennuste sisältää työvoiman saatavuuden ainoastaan puutavaran autokuljetuksessa).

Työvoiman kysyntä sisältää puutavaran autokuljetuksen. Työvoiman tarjonta sisältää kaikki puutavaran autokuljetuksen työlliset.

Työvoiman saatavuus metsätaloudessa – Etelä-Suomi

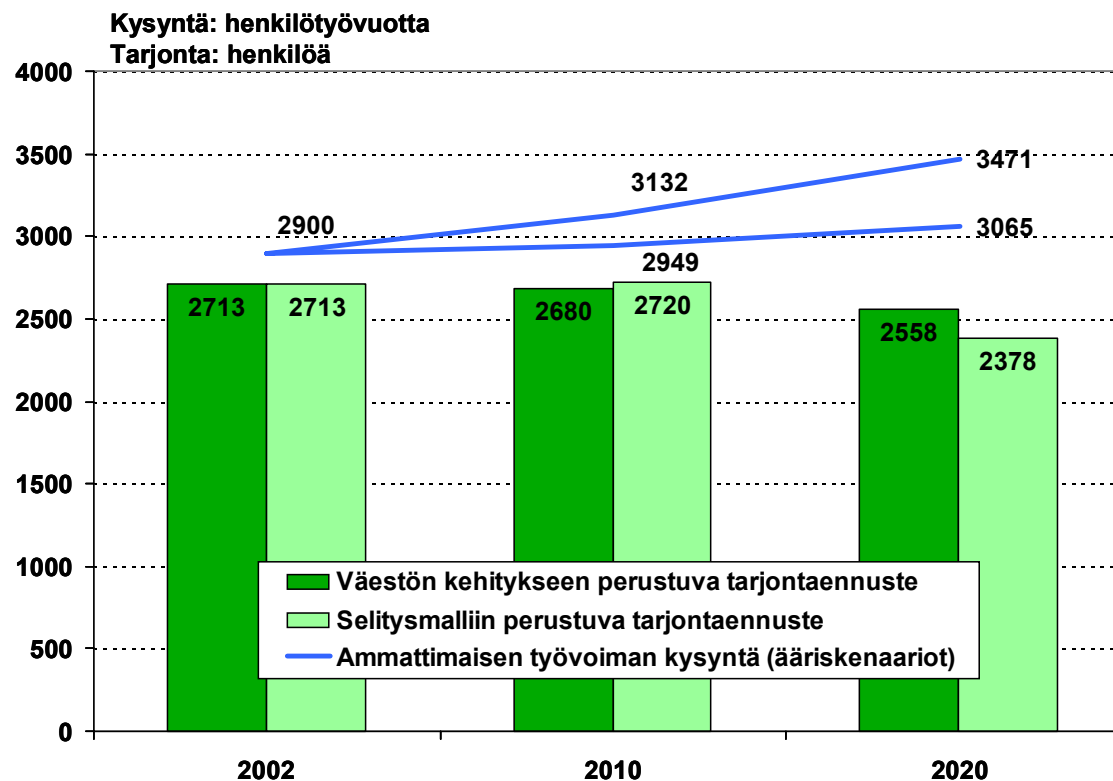
Etelä-Suomessa työvoiman saatavuus säilyy muita alueita parempana.

Työvoiman kysyntä sisältää metsänhoitotyöt, manuaalisen hakkuun, koneellisen puunkorjuun (ml. metsäenergian korjuu ja haketus) ja puutavaran autokuljetuksen. Työvoiman tarjonta sisältää kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsurit ja metsäkonekuljettajat sekä metsäkoneyrittäjät ja kaikki puutavaran autokuljetuksen työlliset.

Työvoiman saatavuus metsätaloudessa – Länsi-Suomi

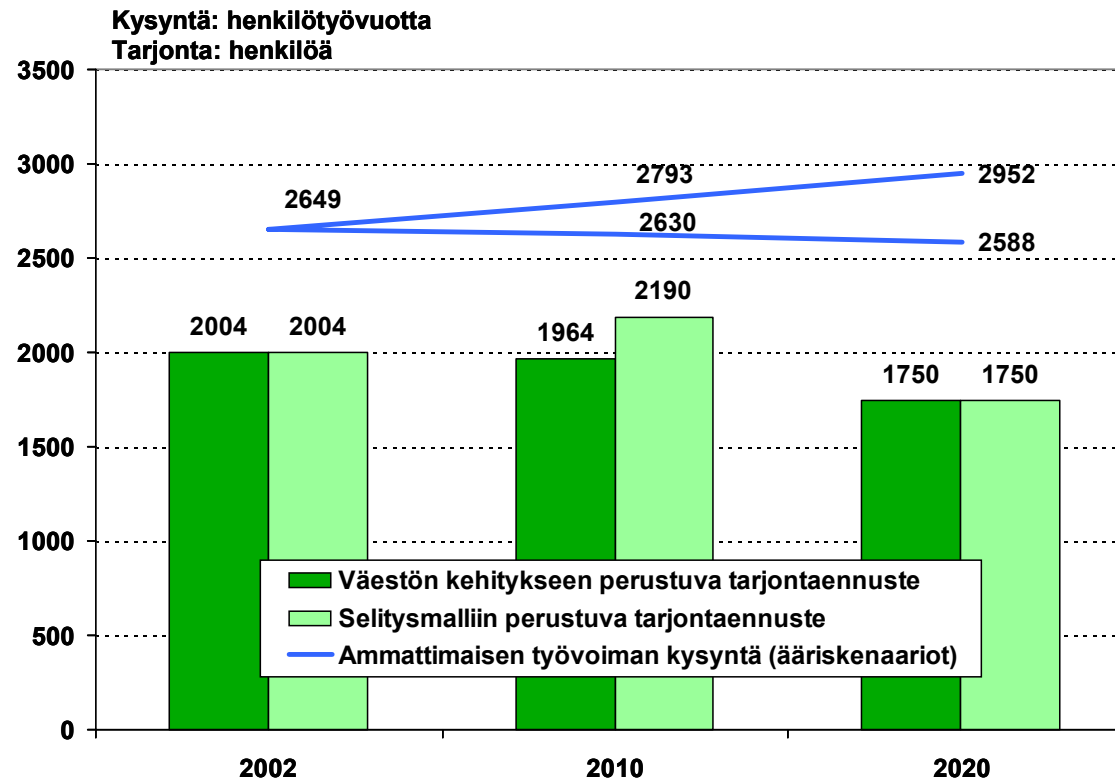
Työvoiman saatavuus heikkenee eniten Länsi-Suomessa.

Työvoiman kysyntä sisältää metsänhoitotyöt, manuaalisen hakkuun, koneellisen puunkorjuun (ml. metsäenergian korjuu ja haketus) ja puutavaran autokuljetuksen. Työvoiman tarjonta sisältää kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsurit ja metsäkonekuljettajat sekä metsäkoneyrittäjät ja kaikki puutavaran autokuljetuksen työlliset.

Työvoiman saatavuus metsätaloudessa – Itä-Suomi

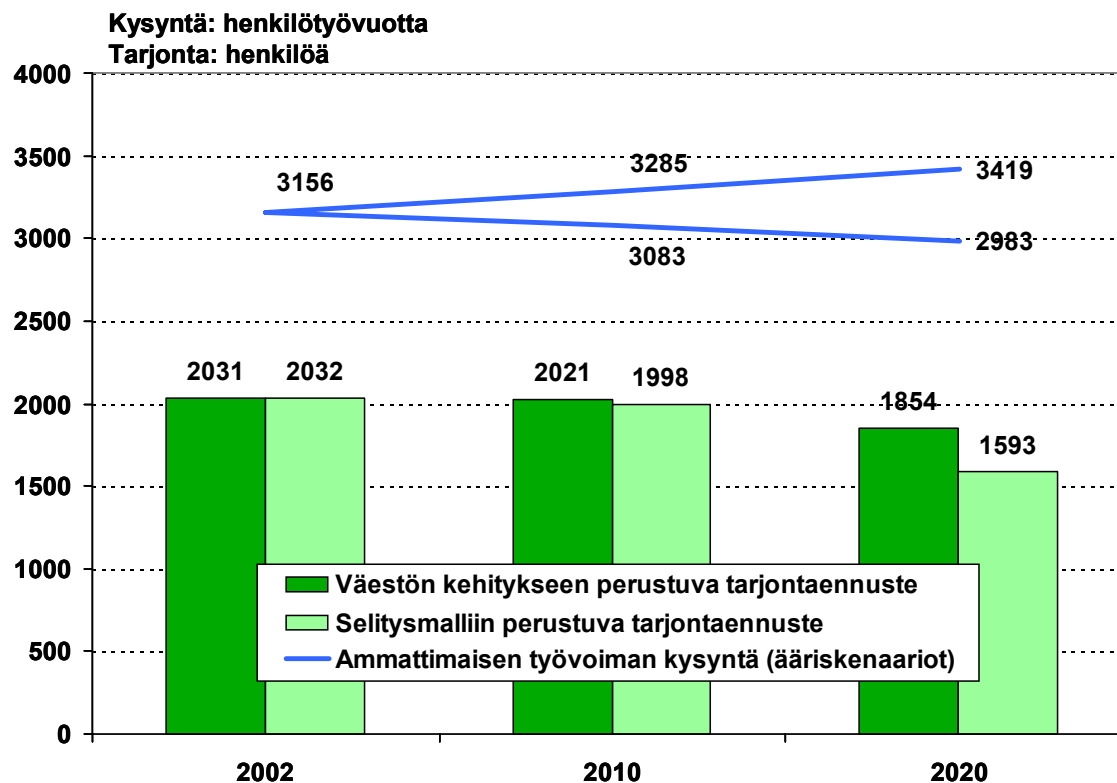
Itä-Suomessa työvoiman saatavuus heikkenee erityisesti ajanjaksolla 2010-2020.

Työvoiman kysyntä sisältää metsänhoitotyöt, manuaalisen hakkuun, koneellisen puunkorjuun (ml. metsäenergian korjuu ja haketus) ja puutavaran autokuljetuksen. Työvoiman tarjonta sisältää kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsurit ja metsäkonekuljettajat sekä metsäkoneyrittäjät ja kaikki puutavaran autokuljetuksen työlliset.

Työvoiman saatavuus metsätaloudessa – Pohjois-Suomi

Myös Pohjois-Suomessa työvoiman saatavuus heikkenee vuoteen 2020 mennessä.

Työvoiman kysyntä sisältää metsänhoitotyöt, manuaalisen hakkuun, koneellisen puunkorjuun (ml. metsäenergian korjuu ja haketus) ja puutavaran autokuljetuksen. Työvoiman tarjonta sisältää kokopäiväisessä ja ympärivuotisessa työsuhteessa olevat metsurit ja metsäkonekuljettajat sekä metsäkoneyrittäjät ja kaikki puutavaran autokuljetuksen työlliset.

Johtopäätökset

Työvoiman saatavuus

- ➔ Metsätalouden työvoiman saatavuus ei välttämättä heikkene voimakkaasti ennen vuotta 2010, mutta ajanjaksolla 2010–2020 työvoiman saatavuuden heikkeneminen voi johtaa työvoimapulaan metsätaloudessa.
- ➔ Työvoiman saatavuus heikkenee vuosina 2002–2020 eniten koneellisessa puunkorjuussa. Alueellisesti tarkasteltuna työvoiman saatavuus heikkenee eniten Länsi-Suomessa.
- ➔ Tarkastelussa oletettiin, että metsäenergian tuotanto kasvaa 9 miljoonaa m³ vuoteen 2020 mennessä, ja että metsänomistajien omatoimisen työn osuus säilyy nykyisellä tasolla. Todennäköisesti metsäenergian tuotannon kasvu ei toteudu aivan yhtä voimakkaana, mikä lieventää työvoiman kysynnän kasvua ja siten parantaa työvoiman saatavuutta. Toisaalta metsänomistajien omatoimisen työn osuus todennäköisesti laskee, mikä vastaavasti lisää ammattimaisen työvoiman kysyntää ja siten heikentää työvoiman saatavuutta.

Johtopäätökset

Työvoiman saatavuuden turvaaminen

- ➔ Metsätalous joutuu tulevaisuudessa kilpailemaan vähenevästä työvoimasta muiden toimialojen kanssa. Metsätalouden yksi tärkeimmistä haasteista onkin parantaa imagoaan työllistäjänä, jotta metsätalouteen hakeutuisi työntekijöitä myös tulevaisuudessa.
- ➔ Kehittämällä metsätaloustöiden tuottavuutta myös jatkossa esimerkiksi metsänhoitotöiden koneellistamisen kautta voidaan osittain vähentää työvoiman tarvetta metsätaloudessa.
- ➔ Metsänomistajakunnan rakennemuutos lisää metsäpalvelujen kysyntää, mikä edellyttää metsäpalvelukentän uudistamista ja kehittämistä. Palvelujen monipuolistaminen johtaa yrityskoon kasvattamiseen metsäpalvelualalla, millä voi olla positiivinen vaikutus työvoiman saatavuuteen. Suuremmat yritykset nähdään vakaampina työnantajina, mikä voisi parantaa alan houkuttelevuutta. Myös yritystoiminnan aloittamisen ja työllistämisen kynnyksiä tulisi pyrkiä alentamaan.
- ➔ Metsätaloudessa työskentelee tällä hetkellä merkittävä määrä osa-aikaista työvoimaa erityisesti metsänhoitotöissä. Osa-aikaisten työntekijöiden työpanos voi olla merkittävässä asemassa, mikäli työvoiman saatavuus metsätaloudessa heikkenee voimakkaasti.
- ➔ Työvoiman saatavuuden heikkeneminen voi lisätä tarvetta rekrytoida ulkomaista työvoimaa esimerkiksi Venäjältä ja Baltiasta. Venäjällä puunkorjuu tapahtuu pääasiassa talviaikana, joten edellytykset erityisesti kausityövoiman rekrytoimiselle hakkuuajan ulkopuolella ovat hyvät. Ulkomaisen työvoiman rekrytoimista voisi koulutuksen kautta edistää esimerkiksi ulkoministeriön / maa- ja metsätalousministeriön koordinoiman lähialueyhteistyön puitteissa. Osaavan ja motivoituneen työvoiman löytämiseksi näiltä alueilta voisi hyödyntää työvoiman rekrytoimiseen erikoistuneita henkilöstövuokrausyrityksiä sekä olemassa olevia kontakteja esimerkiksi metsäyhtiöiden puunhankinnan kautta.